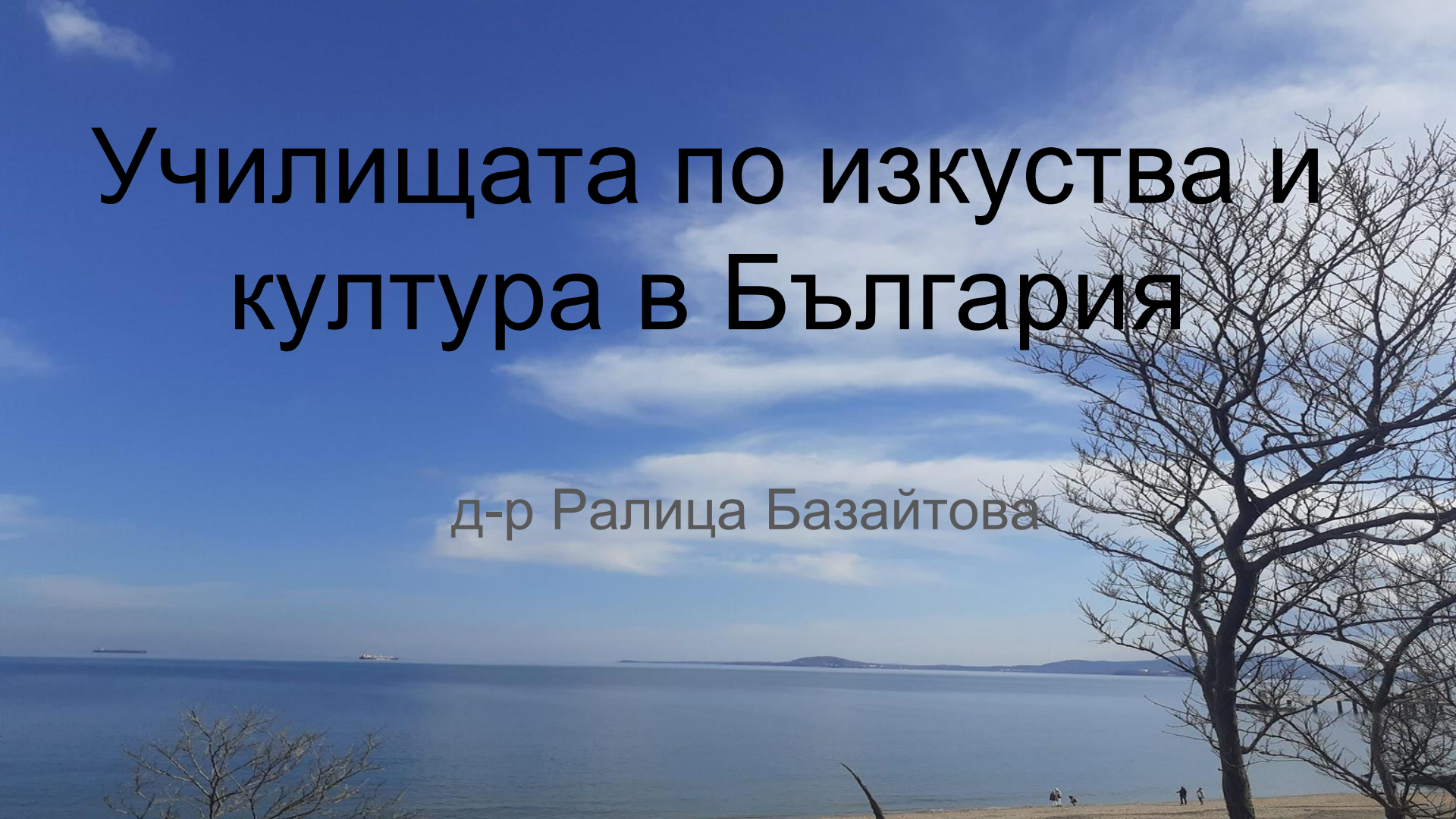

Училищата по изкуства и култура в България

д-р Ралица Базайтова

УЧИЛИЩАТА ПО ИЗКУСТВА И КУЛТУРА В БЪЛГАРИЯ

Училища по култура и изкуства в България: общ преглед

- Широка лъка
- Котел
- Трявна
- Троян
- Сливен
- Смолян
- Кунино
- София
- Пловдив
- Бургас
- Русе
- Варна
- Стара Загора
- Плевен

ИСТОРИЧЕСКИ КОНТЕКСТ: ЕТАПИ НА СЪЗДАВАНЕ, ДЕМОКРАТИЧНИ ТРАДИЦИИ И АСОЦИАЦИЯ НА УЧИЛИЩАТА ПО ИЗКУСТВА И КУЛТУРА

- **Три етапа в създаването на музикалните училища:** 1) началото на ХХ век – Музикалното училище и Музикалната академия в София, Бургас и Стара Загора; 2) след 1944 г. – Варна и Пловдив; 3) през 60-те и 70-те години – Плевен, Русе, Широка лъка и Котел.
- **Демократични традиции:** първоначално училищата възникват като клубове и се финансират чрез доброволни дарения от местните общности. След 1944 г. се въвежда системата на средните музикални училища (СМУ), която постепенно се прилага във всички музикални училища.
- Днес в България има 23 национални училища по изкуства и култура – държавни училища, финансирани и управлявани от Министерството на културата.
- Сдружението на училищата по изкуства и култура към Министерството на културата е създадено през 2023 г. Към момента 19 училища с над 8 370 ученици участват в Сдружението. В началото на 2025 г. Сдружението кандидатства и беше прието за членство в ЕМУ – Асоциацията на европейските музикални училища.

ПРЕДИМСТВА НА НАСТОЯЩАТА СИТУАЦИЯ

- Въпреки многобройните предизвикателства всички училища по култура и изкуства, съществували преди 1989 г., продължават да служат на своите общности и днес.
- Въпреки сериозната демографска криза броят на учениците в училищата по култура и изкуства нараства през последното десетилетие и те се радват на значителен интерес от ученици и родители. Наблюдава се дори недостиг на капацитет и липса на възможност да бъдат обхванати всички желаещи талантливи ученици.
- Училищата се превръщат в своеобразни „лаборатории за изкуства“, в които различни изкуства се преподават в сътрудничество и с фокус върху ученика. Предоставят се специализирани стипендии за деца с дарби и за ученици в защитени специалности – особено в сферата на приложните изкуства – нужни и ценни като важна част от националната култура.
- Училищата си сътрудничат с местни професионални институти и културни организации – театри, опери, балетни трупни, симфонични и духови оркестри. Наблюдава се пряка връзка с практиката и бъдещите потребители. Не се наблюдава разрыв между теория и практика, за разлика от неспециализираните училища.
- Висшите училища по музика и танц признават дипломите на завършилите и не изискват кандидатстудентски изпити. Техни представители участват и в заключителните изпити, което подпомага по-плавния преход между средното и висшето образование.

РАЗЛИКИ МЕЖДУ УЧИЛИЩАТА ПО ИЗКУСТВА И КУЛТУРА И ОСТАНАЛИТЕ УЧИЛИЩА В БЪЛГАРИЯ

- Училищата по изкуства и култура се отличават съществено от останалите училища в България:
- учениците изучават в едно и също училище както общообразователни, така и художествени предмети – на практика това са „две училища в едно“;
- обучението се осъществява по специализирани учебни планове и програми;
- приемът се извършва чрез изпит, а завършването включва специализирани изпити по национални изпитни програми;
- учениците се обучават в малки групи, учениците по музикално изкуство имат индивидуални уроци, в това число с участие на корепетитор;
- в системата на училищата по изкуства и култура в България учат около 9 000 ученици и работят около 1 000 учители с високи творчески и педагогически умения, те самите се изявяват като артисти по своята професия.

Благодаря за вниманието!

